

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
спеціальності 262 Правоохоронна діяльність
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
правоохоронної діяльності та
загальноправових дисциплін
Протокол № 1 від 20 січня 2023 р.

Чернігів 2023

Муниципальне право. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 Правоохоронна діяльність першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Укл.: Нітченко А. Г. Чернігів: ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 28 с.

Укладачка:

НІТЧЕНКО АЛЛА ГРИГОРІВНА, канд. іст. наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Відповідальна за випуск: ВЕРЕМІЄНКО СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА, старша викладачка кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Рецензент: СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, к.ю.н., доцент, декан юридичного факультету ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО»	6
1.1. Теми самостійної роботи та розподіл годин	6
1.2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни	6
1.3. Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти	11
1.4. Політики курсу	13
II. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ	16
III. ПЕРЕЛІК БАЗОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	28

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «Муніципальне право» є обов'язковою складовою ОП «Правоохоронна діяльність» з циклу професійної підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» предметом вивчення якого є система національного муніципального права.

Метою викладання навчальної дисципліни «Муніципальне право» є формування у студентів системи знань стосовно процесів становлення, розвитку й організації місцевого самоврядування в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Муніципальне право» є: оволодіння основами муніципального права, усвідомлення його місця в системі національного та міжнародного права; пізнання законодавства про місцеве самоврядування; вміння практично застосовувати отримані знання щодо організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні, їх нормативно-правового регулювання; сприяння вихованню поваги до муніципально-правових інститутів.

Програма навчальної дисципліни включає наступні теми:

Тема 1. Муніципальне право як галузь права, як наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Конституційно-правові основи та міжнародні стандарти функціонування місцевого самоврядування.

Тема 3. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування.

Тема 4. Порядок формування, форми організації роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Тема 5. Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Тема 6. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Тема 7. Гарантії та муніципально-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набутися або розширити наступні загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньою програмою:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 5);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 8);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК10)
- здатність кваліфіковано застосовувати у професійній діяльності норми матеріального та процесуального права (СК 22);

- здатність застосовувати норми муніципального права, а також знання щодо функцій і ролі муніципально-правових інститутів (СК 24).

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою:

- організовувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності (РН 2);
- збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її (РН 3);
- знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи (РН 11);
- тлумачити та правильно застосовувати норми матеріального та процесуального права (РН 24);
- вміти розробляти науково-обґрунтовані рекомендації по вдосконаленню системи публічного управління (РН 25).

Самостійна робота – це вища форма навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, що є формою самоосвіти.

Самостійна робота з «Муніципального права» включає підготовку до поточних занять, виконання домашніх завдань, вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання в позааудиторний час та ін.

Мета самостійної роботи полягає в тому, щоб сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми здобувачами вищої освіти та формувати в них самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання самостійної роботи полягає у засвоєнні відповідних знань, їх закріпленні та систематизації, а також їх застосуванні при виконанні практичних завдань. Самостійна робота забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до поточних аудиторних занять та поточного і підсумкового контролю знань.

У ході самостійної підготовки можуть виникнути певні труднощі у розумінні окремих питань з дисципліни. У таких випадках необхідно звернутися за консультацією до викладача, який читає курс лекцій або проводить семінарські заняття.

У підсумку ЗВО повинні

знати:

- поняття муніципального права та місцевого самоврядування;
- історію становлення місцевого самоврядування в Україні;
- конституційно-правові основи місцевого самоврядування та систему джерел національного муніципального права
- міжнародні стандарти місцевого самоврядування;
- загальні засади та систему місцевого самоврядування в Україні;
- структуру та повноваження представницьких органів місцевого самоврядування;
- повноваження посадових осіб органів місцевого самоврядування;

- повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян;

- засади матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування;

- систему гарантій місцевого самоврядування;

- поняття та види відповідальності суб'єктів муніципально-правових відносин.

вміти:

- аналізувати історію і розвиток муніципального права та місцевого самоврядування в Україні;

- володіти основними положеннями законодавчих актів муніципального права, користуватися ними у практичній діяльності;

- критично осмислювати позитивний і негативний досвід правового регулювання місцевого самоврядування в Україні;

- будувати професійну діяльність та стосунки з органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами на принципах, передбачених чинним муніципальним законодавством.

I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО»

1.1. Теми самостійної роботи та розподіл годин

№	Назва теми	Кількість годин
1	Муніципальне право як галузь права, як наука і навчальна дисципліна	12
2	Конституційно-правові основи та міжнародні стандарти функціонування місцевого самоврядування	12
3	Територіальна громада – основа місцевого самоврядування	6
4	Порядок формування, форми організації роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування	12
5	Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування	11
6	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян	11
7	Гарантії та муніципально-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування	26
Разом		90

1.2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Загальна теорія муніципального права

Тема 1. Муніципальне право як галузь права, як наука і навчальна дисципліна

Поняття, предмет та методи муніципального права. Муніципальне право – право місцевого самоврядування.

Історія муніципального права України. Теоретичні основи місцевого самоврядування. Сучасні теорії місцевого самоврядування. Теорія природних прав вільної громади. Господарська (громадсько-господарська) теорія місцевого самоврядування. Громадська (громадівська) теорія місцевого самоврядування. Державна (державницька) теорія місцевого самоврядування. Соціологічні концепції місцевого самоврядування. Теорія муніципального соціалізму. Соціально-класова теорія місцевого самоврядування. Теорія соціального обслуговування. Теорія дуалізму муніципального управління. Роль муніципального права в процесі становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Джерела муніципального права. Статутне право. Система муніципального права, її елементарна характеристика. Муніципально-правові норми, їх особливості. Муніципально-правові інститути.

Муніципально-правові відносини, особливості їх суб'єктного та предметного складу.

Муніципальне право як наука. Поняття, предмет та система науки муніципального права. Функції муніципального права. Методологія науки муніципального права. Джерела науки муніципального права.

Муніципальне право як навчальна дисципліна. Поняття, предмет і завдання муніципального права як навчальної дисципліни. Система навчальної дисципліни муніципального права. Джерела навчальної дисципліни муніципального права. Місце муніципального права в системі навчальних дисциплін юридичного профілю.

Тема 2. Конституційно-правові основи та міжнародні стандарти функціонування місцевого самоврядування

Поняття місцевого самоврядування. Основні принципи місцевого самоврядування. Принцип правової самостійності. Принцип організаційної самостійності. Принцип матеріально-фінансової самостійності. Принцип територіальності. Принцип субсидіарності. Принцип державної підтримки та гарантії.

Система місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування і територіальна автономія. Місцеве самоврядування і державне управління. Місцеве самоврядування і міжнародно-правова регламентація його діяльності. Проблеми вдосконалення системи та конституційно-правового статусу органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.

Державна влада та актуальні проблеми становлення муніципальної влади України. Правова природа влади, яка здійснюється на місцевому рівні. Спільне та відмінне у правовій природі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади. Поняття та особливості муніципальної влади.

Поняття міжнародних стандартів місцевого самоврядування та їх правова природа. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування. Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 р. Всесвітня декларація місцевого самоврядування 1985 р. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні 2003 р. Особливості впровадження європейських стандартів у законодавство України.

Види муніципальних систем в зарубіжних країнах. Англосаксонська, континентальна й інші моделі організації публічної влади на місцях. Правове регулювання та особливості функціонування органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

Змістовний модуль 2. Функціонування інститутів муніципального права

Тема 3. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування

Поняття та ознаки територіальної громади. Членство в територіальній громаді. Вплив політико-адміністративних чинників на формування територіальних громад та розвиток стійких внутрішніх зв'язків їх членів. Історія становлення та розвитку територіальних громад на етнічних українських землях. Юридичний та фактичний статус територіальних громад в Україні. Правосуб'єктність територіальної громади. Види територіальних громад: основні (базові) факультативні (асоційованого рівня). Відмінності між окремими видами територіальних громад.

Основні функції та повноваження територіальної громади. Виключні повноваження територіальної громади. Основні форми волевиявлення територіальної громади. Місцеві вибори. Місцевий референдум. Загальні збори. Місцева ініціатива. Громадські слухання. Дорадче опитування. Статут територіальної громади. Інші акти статутного права. Проблеми оптимізації територіальних громад.

Порядок об'єднання територіальних громад. Принцип муніципального унітаризму. Принцип муніципального федералізму. Суб'єкти добровільного об'єднання територіальних громад. Основні умови добровільного об'єднання територіальних громад. Порядок добровільного об'єднання територіальних громад в Україні. Порядок добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад в Україні. Державна підтримка добровільного об'єднання територіальних громад в Україні. Співробітництво територіальних громад. Принципи співробітництва територіальних громад. Суб'єкти та сфери співробітництва територіальних громад. Порядок організації співробітництва

територіальних громад. Форми співробітництва територіальних громад. Державне фінансування, стимулювання та моніторинг співробітництва територіальних громад. Припинення співробітництва територіальних громад.

Тема 4. Порядок формування, форми організації роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Місцеві ради – представницькі органи місцевого самоврядування України. Поняття місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування. Місцевий (базовий) та регіональний рівні рад, їх особливості. Правовий статус представницьких органів місцевого самоврядування. Порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування (на прикладі Чернігівської області). Структура місцевої ради (на прикладі Чернігівської місцевої ради). Особливості політико-правової природи мандата депутата місцевої ради. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад, особливості їх правового статусу.

Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування. Поняття форм і методів діяльності представницьких органів місцевого самоврядування. Сесійна та комісійна форми діяльності місцевих рад. Сесія – основна форма роботи ради як представницького органу, порядок її призначення та проведення. Акти місцевих рад. Особливості нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування. Правова експертиза проектів актів місцевого самоврядування. Процедури прийняття актів органів місцевого самоврядування та сільських, селищних, міських голів на час дії воєнного стану. Форми і методи роботи постійних комісій місцевих рад. Форми й методи роботи тимчасових контрольних комісій рад. Форми і методи роботи депутатів місцевих рад.

Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради. Вимоги, які пред'являються до кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови. Статус голів районної, обласної, районної у місті ради. Статус голів міст Києва і Севастополя: специфіка статусу, повноваження.

Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад (на прикладі Чернігівської області). Правовий статус виконавчих комітетів місцевих рад. Організація роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної в місті ради. Складання, затвердження та виконання планів роботи виконкому. Порядок підготовки та проведення засідань виконкому. Правові акти виконавчих органів рад. Порядок підготовки, введення в дію, призупинення дії рішення виконкому, його скасування. Відділи та управління виконавчих комітетів місцевих рад.

Поняття та ознаки муніципальної служби. Принципи служби в органах місцевого самоврядування. Правовий статус службовців місцевого самоврядування. Проходження служби в органах місцевого самоврядування. Припинення служби в органах місцевого самоврядування. Матеріальне та соціально-побутове забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування.

Змістовний модуль 3. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Тема 5. Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Поняття та види повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Розмежування повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування. Власні, делеговані, виключні повноваження органів місцевого самоврядування та особливості їх реалізації.

Основні засади делегування повноважень у сфері місцевого самоврядування. Контроль за виконанням делегованих повноважень у сфері місцевого самоврядування. Співвідношення повноважень представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування. Особливості реалізації повноважень посадових осіб місцевого самоврядування при вирішенні питань місцевого значення під час воєнного стану.

Дострокове припинення повноваження ради. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, голови районної, обласної, районної у місті ради. Дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення.

Тема 6. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян

Засоби забезпечення законності, правопорядку органами місцевого самоврядування. Охорона прав, свобод і законних інтересів громадян на місцевому та регіональному рівні у мирний час та на час дії військового стану.

Взаємовідносини органів та посадових осіб місцевого самоврядування з органами внутрішніх справ, прокуратури, Служби безпеки, судовими органами та органами юстиції.

Змістовний модуль 4. Гарантії місцевого самоврядування та відповідальність суб'єктів муніципально-правових відносин

Тема 7. Гарантії та муніципально-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Поняття гарантій місцевого самоврядування та їх система. Загальні та спеціальні (правові) гарантії місцевого самоврядування. Обов'язковість виконання актів та законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Заборона обмежувати права місцевого самоврядування.

Поняття та види відповідальності у муніципальному праві. Підстави відповідальності. Форми відповідальності у муніципальному праві. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, державою, юридичними та фізичними особами. Відповідальність органу самоорганізації населення та його посадових осіб.

Судовий захист прав та інтересів місцевого самоврядування. Захист прав місцевого самоврядування в Конституційному Суді України. Захист прав місцевого самоврядування в судах загальної юрисдикції.

1.3. Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання результатів навчання ЗВО, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях, а також самостійність та своєчасність здачі виконаних індивідуальних та самостійних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виду індивідуальної та самостійної роботи або усної, письмової відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

У процесі поточного контролю здійснюється перевірка засвоєння ЗВО програмного матеріалу, набуття ними вмінь та навичок щодо вирішення практичних ситуацій, здатності самостійного опрацювання окремих тем, публічного та письмового викладу конкретних питань дисципліни.

Ведення конспекту самостійної роботи (до 3 балів) оцінюється за наступними критеріями: повнота, охайність, грамотність.

3 бали - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, які відповідають усім вимогам;

до 2 балів - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, але неохайне оформлення;

до 1 балу - за відсутності у конспекті окремих тем самостійної роботи або недостатньо повне відображення матеріалу з тем самостійного вивчення у конспекті;

0 - самостійна робота виконана лише на 20 %.

Виконання вибіркового виду самостійної роботи включає: презентацію міні-лекції; презентацію аналітичного огляду наукових публікацій, реферату; виконання самостійної дослідної роботи (індивідуальна робота);

Презентації – виступи перед аудиторією (дослідження у вигляді PowerPoint), що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, надання

експертної оцінки тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, так і колективними.

Підготовка і презентація міні-лекції. Міні-лекції характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10-15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів.

Міні-лекція дає можливість ЗВО на основі опрацювання підручників, монографій, періодичних публікацій і законодавства продемонструвати вміння постановки проблеми, шляхом розкриття та оцінки поточної ситуації, виявлення суперечливих моментів, протиріч, визначення причин, наслідків та аргументації власної позиції здійснити аналіз фінансової проблеми, явища, процесу чи дискусійного питання, а також сформулювати пропозиції доповідача щодо вирішення проблеми та висновки, які ґрунтуються як на власних аргументах, так і на думку фахівців.

Критеріями оцінки міні-лекції є стислість, змістовність її структурних частин, логічність та вміння ЗВО чітко формулювати свою позицію і робити висновки щодо проведеного дослідження.

Аналітичний огляд наукових публікацій. Мета підбору та огляду наукових публікацій – дати аналітичний огляд літературних джерел (монографій, підручників, навчальних посібників, фахової літератури, законодавства тощо) за обраною тематикою. Готуючи огляд літературних джерел, ЗВО: обирає питання і погоджує його з викладачем; систематизує різні погляди і підходи до вивчення досліджуваного питання (правові категорії, поняття і терміни, принципи, ознаки, класифікації тощо). Літературні джерела добираються самостійно. Аналітичний огляд готується на той семінар, на якому розглядається відповідна тема. Критеріями оцінки є кількість опрацьованих літературних джерел і якість систематизації матеріалу.

Виконання та оцінювання вибіркового виду самостійної роботи (презентація міні-лекції, есе, доповідь на наукову студентську конференцію, участь в студентській олімпіаді, підготовка наукових публікацій тощо) здійснюється таким чином:

- презентація міні-лекції – 0-3 бали;
- презентація аналітичного огляду наукових публікацій – 0-3 бали;
- презентація реферату – 0-3 бали;
- виконання самостійної дослідної роботи (індивідуальна робота) – 0-3 бали;
- участь в розробці, підготовці, виготовленні навчальних матеріалів (ситуаційних задач тощо), або наочних навчальних матеріалів (плакатів, слайд-шоу, мультимедійних посібників тощо) – 0-3 бали;
- доповідь на наукову студентську конференцію, участь в студентській олімпіаді, підготовка наукових публікацій – 0-6 балів.

Всі види самостійної роботи ЗВО проходять перевірку на плагіат. У разі виявлення ідентичних робіт, усі вони не зараховуються, у т.ч. ті, які були вже захищені. Підставою є несамотійний характер виконання роботи.

Мінімальні вимоги до знань та вмінь.

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент:

1) **знає:**

- поняття муніципального права та місцевого самоврядування;
- історію становлення місцевого самоврядування в Україні;
- конституційно-правові основи місцевого самоврядування та систему джерел національного муніципального права
- міжнародні стандарти місцевого самоврядування;
- загальні засади та систему місцевого самоврядування в Україні;
- структуру та повноваження представницьких органів місцевого самоврядування;
- повноваження посадових осіб органів місцевого самоврядування;
- повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян;
- засади матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування;
- систему гарантій місцевого самоврядування;
- поняття та види відповідальності суб'єктів муніципально-правових відносин.

2) **вміє:**

- аналізувати історію і розвиток муніципального права та місцевого самоврядування в Україні;
- володіти основними положеннями законодавчих актів муніципального права, користуватися ними у практичній діяльності;
- критично осмислювати позитивний і негативний досвід правового регулювання місцевого самоврядування в Україні;
- будувати професійну діяльність та стосунки з органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами на принципах, передбачених чинним муніципальним законодавством.

1.4. Політики курсу

<i>Політика щодо академічної доброчесності</i>	<p>Освітній процес базується на академічній доброчесності. Згідно з «Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка», від 31.05.2021 р. №100. https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-yakist/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf вивчення дисципліни базується на принципах взаємної поваги й довіри викладача та здобувача вищої освіти, рівноправності й толерантності.</p> <p>Підготовлені здобувачем вищої освіти види робіт повинні відповідати загальноприйнятим нормам етичної поведінки.</p> <p>Основними формами порушення академічної доброчесності є: - академічний плагіат; - самоплагіат; - фабрикація; -</p>
--	--

	<p>фальсифікація; - списування; - обман; - хабарництво; - необ'єктивне оцінювання.</p> <p>Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей є обов'язковими. Якщо буде виявлено ознаки академічної недоброчесності, -роботи не зараховуються.</p> <p>Від дотримання принципів академічної доброчесності залежить оцінювання, а саме, бали можуть бути анульовані або знижені за порушення.</p>
<i>Правила перезарахування кредитів</i>	<p>У випадку мобільності, правила перескладання або відпрацювання пропущених занять тощо: відбувається згідно з «Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу НУ «Чернігівська політехніка» https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/04/polozhennya-pro-akademichnu-mobilnist-uchasnykiv-osvitnogo-proczesu.pdf</p>
<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання</i>	<p>Роботи, які здаються із порушенням дедлайнів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p> <p>Порядок ліквідації академічної заборгованості визначено в «Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf</p>
<i>Політика щодо відвідування</i>	<p>Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн (дистанційній) формі за погодженням. Пропущені заняття без поважних причин відпрацьовуються відповідно до графіка консультацій викладача.</p> <p>У порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf здобувач вищої освіти, який має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни згідно з індивідуальним навчальним планом не допускається до складання екзамену (диференційованого заліку) під час</p>

	<p>семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість.</p> <p>Вільне відвідування занять організовується відповідно до «Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/poryadok-nadannya-dozvolu-na-vilne-vidviduvannya-zanyat-zdobuvacham-vyshhoyi-osvity.pdf</p> <p>Вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Університету дозволяється з метою створення умов для навчання ЗВО, які не можуть відвідувати навчальні заняття з поважних причин за діючим розкладом. До поважних причин відносяться випадки, підтверджені відповідними документами, а саме:</p> <p>поєднання навчання зі спортивною та (або) громадською діяльністю, наявність дітей віком до 3-х років, вагітність, поєднання навчання з роботою за фахом, дуальне навчання (у разі його запровадження для окремих здобувачів вищої освіти), інші випадки.</p>
<p><i>Політика оскарження результатів контрольних заходів.</i></p>	<p>Для вирішення спірних питань, пов'язаних із організацією та проведенням семестрового контролю, оцінювання практик, атестації та визнанні результатів навчання в неформальній та/або інформальній освіті на факультеті створюється апеляційна комісія розпорядженням декана, до складу якої включаються, завідувачі кафедр, науково-педагогічні працівники та представники органів студентського самоврядування. Головою апеляційної комісії призначається декан. Порядок подання та розгляду апеляцій визначається відповідно до р.7 «Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuyvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf</p>
<p><i>Консультації</i></p>	<p>Консультації є однією з основних форм надання студентам допомоги в самостійній роботі з вивчення дисципліни стосовно незрозумілих питань або відпрацювання занять. Проводяться консультації відповідно до затвердженого та розміщеного на сайті кафедри графіка.</p>
<p><i>Розвиток soft skills</i></p>	<p>Створення так званого «емоційного інтелекту» у здобувачів вищої освіти, здатних не тільки засвоювати професійні компетентності, а і формувати, відбувається наступним чином: здобувачі під час освітнього процесу отримують 1) питання з</p>

	відкритим типом відповіді, вирішення яких потребує критичного мислення шляхом колективного обговорення; 2) завдання із спеціально здійсненою помилкою у вихідних даних або ході рішення. 3) ситуаційні завдання та кейси для обговорення і вирішення, які потребують групової взаємодії, критичного мислення, креативності та спрямовані на формування комунікаційних та управлінських навичок. Також здобувачі приймають участь у студентських науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах.
--	--

II. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Тема 1. Муніципальне право як галузь права, як наука і навчальна дисципліна

Питання для самостійного опрацювання:

1. Зародження наукових знань про місцеве самоврядування. Теорія вільної громади.
2. Громадівська теорія місцевого самоврядування.
3. Державницька теорія місцевого самоврядування.
4. Теорія муніципального дуалізму.
5. Радянська система організації публічної влади.
6. Сучасні системи і моделі місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні положення теорії вільної громади?
2. Які основні положення теорії господарської (громадсько-господарської) теорії місцевого самоврядування?
3. У чому суть державницької теорії місцевого самоврядування?
4. Які основні положення соціологічної концепції місцевого самоврядування?
5. У чому суть теорії муніципального соціалізму?
6. У чому суть соціально-класової теорії місцевого самоврядування?
7. У чому суть теорії соціального обслуговування?
8. У чому суть теорії дуалізму муніципального управління?

Дайте визначення понять:

господарська (громадсько-господарська) теорія місцевого самоврядування, теорія вільної громади (теорія природних прав громади), державницька теорія місцевого самоврядування, теорії муніципального дуалізму, англосаксонська модель, континентальна модель, змішана (гібридна) модель, магдебурзьке право.

Рекомендована література:

Базова:

[1 – 5]

Допоміжна:

1. *Співак Д. П.* Сучасні теорії та моделі місцевого самоврядування.

URL:

<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1632/Spivak.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2. *Хріпливець Д. Є.* Теоретичні засади моделей місцевого самоврядування. Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне наукове фахове видання. 2010. № 9. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=EJ000029/2010/9

3. *Шарапанівська І. В., Нікітенко Л. О.* Концепції (теорії) місцевого самоврядування як основа для відокремлення моделей муніципального управління, 2019 С. 70-73.

Тема 2. Конституційно-правові основи та міжнародні стандарти функціонування місцевого самоврядування

Питання для самостійного опрацювання:

1. Місцеве самоврядування і територіальна автономія.
2. Місцеве самоврядування і державне управління.
3. Актуальні проблеми вдосконалення системи місцевого самоврядування у контексті Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки.
4. Особливості впровадження європейських стандартів муніципального права у законодавство України.
5. Види муніципальних систем в зарубіжних країнах.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає поняття «місцеве самоврядування»?
2. Що означає поняття «територіальна автономія»?
3. Якими є найбільш істотні риси й особливості територіальної автономії?

4. У чому полягає відмінність територіальної автономії як самоврядування певної території в державі від місцевого самоврядування як автономії територіальних громад і тих органів, які вони обирають?

5. Які суб'єкти органів державної влади наділені повноваженнями у сфері місцевого самоврядування?

6. Які повноваження органи державної влади України мають в галузі місцевого самоврядування?

7. Які особливості впровадження європейських стандартів муніципального права у законодавство України?

8. В чому суть англосаксонської, континентальної й інших моделі організації публічної влади на місцях.

9. Яке існує правове регулювання та особливості функціонування органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах?

Дайте визначення понять:

територіальна автономія, державне управління, муніципальна влада, органи державної влади, міжнародні стандарти.

Рекомендована література:

Базова:

[1 – 5]

Допоміжна:

1. *Квасній О. Р.* Автономія територіальних громад-запорука вирішення «місцевих питань» стосовно забезпечення місцевого та суспільного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018, Вип. 20, Ч.2. С. 25-28
2. Малетич М. М. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки: вплив на місцеве самоврядування. *Актуальні проблеми держави і права*. зб. наук. пр. Вип. 91 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2021. С. 115-122.
3. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. М. Микієвича, проф. О. Сушинського, доц. Р. Бедрія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. 300 с.

Тема 3. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування

Питання для самостійного опрацювання:

1. Співробітництво територіальних громад.

2. Основині форми співробітництва територіальних громад.
3. Припинення співробітництва.
4. Фінансування та моніторинг співробітництва територіальних громад.

Питання для самоконтролю:

1. На яких принципах відбувається співробітництво територіальних громад?
2. Які суб'єкти та сфери співробітництва територіальних громад?
3. У чому полягає сутність співробітництва територіальних громад?
4. Якій порядок організації співробітництва територіальних громад?
5. Які форми співробітництва територіальних громад?
6. Які чинники успіху співробітництва територіальних громад?
7. Які підстави припинення співробітництва територіальних громад?
8. Як забезпечується державне фінансування, стимулювання та моніторинг співробітництва територіальних громад?

Дайте визначення понять:

територіальна громада, юридичний статус територіальних громад, фактичний статус територіальних громад, муніципальна правоздатність, муніципальна дієздатність, базова територіальна громада, асоційовані територіальні громади.

Рекомендована література:

Законодавчі та нормативні документи:

1. *Конституція України*: Основний Закон України від 28.06.21996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
2. *Про місцеве самоврядування* : Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
3. *Про добровільне об'єднання територіальних громад*: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. Дата оновлення: 14.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
4. *Про співробітництво територіальних громад*: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
5. *Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної*

організації влади в Україні» від 01 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/247190087> (дата звернення: 02.01.2023)

6. *Рішення* Конституційного Суду України № 12-рп/2002 від 18 червня 2002 р. у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 140 Конституції України (справа про об'єднання територіальних громад). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-98#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

Базова:

[1 – 5]

Допоміжна:

1. Врублевський О. Співробітництво територіальних громад (бібліотечка місцевого самоврядування). Вид-ня 2-ге К.: ТОВ «Вид-во «ЮСТОН», 2018. 56 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/376/2018.pdf>

2. Методичні рекомендації щодо практичного застосування положень Закону України «Про співробітництво територіальних громад» в частині організації та юридичного оформлення співробітництва / Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/Metodychka.pdf>

3. Організація співробітництва територіальних громад в Україні: практичний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. К., 2017. 105 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/11/Organizatsiya-spivrobitnitstva-teritorialnih-gromad-v-Ukrayini.pdf>

Тема 4. Порядок формування, форми організації роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття та ознаки муніципальної служби.
2. Принципи служби в органах місцевого самоврядування.
3. Правовий статус службовців місцевого самоврядування.
4. Проходження служби в органах місцевого самоврядування.
5. Припинення служби в органах місцевого самоврядування.
6. Матеріальне та соціально-побутове забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування.
7. Відповідальність за порушення законодавства про службу в органах місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття служби в органах місцевого самоврядування, посадової особи місцевого самоврядування і посади відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (далі-Закону) (статті 1, 2, 3 Закону).
2. Що таке муніципальна служба ?
3. Які ознаки муніципальної служби?
4. Чим відрізняється муніципальна служба від державної ?
5. Основні принципи служби в органах місцевого самоврядування (стаття 4 Закону).
6. Право на службу в органах місцевого самоврядування (стаття 5 Закону).
7. Основні обов'язки посадових осіб місцевого самоврядування (стаття 8 Закону).
8. Основні права посадових осіб місцевого самоврядування (стаття 9 Закону).
9. Правове регулювання статусу посадових осіб місцевого самоврядування (статті 7 Закону).
10. Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування (стаття 10 Закону).
11. Присяга посадових осіб місцевого самоврядування (стаття 11 Закону).
12. Обмеження, пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби (стаття 12 Закону).
13. Класифікація посад в органах місцевого самоврядування (стаття 14 Закону).
14. Ранги посадових осіб місцевого самоврядування (стаття 15 Закону).
15. Кадровий резерв служби в органах місцевого самоврядування (стаття 16 Закону).
16. Атестація посадових осіб місцевого самоврядування (стаття 17 Закону).
17. Підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування (стаття 20 Закону).
18. Відповідальність за порушення законодавства про службу в органах місцевого самоврядування (статті 23, 24 Закону).

Дайте визначення понять:

муніципальна служба, державна служба, органи місцевого самоврядування, представницький орган місцевого самоврядування, місцева рада, обласні та районні ради, виконавчі органи місцевого самоврядування, статут, сесія місцевої ради, регламент, засідання, кворум, повноваження, компетенція, посадова особа, міський голова, староста, депутат місцевої ради.

Рекомендована література:

Законодавчі та нормативні документи:

1. *Конституція України*: Основний Закон України від 28.06.21996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
2. *Про місцеве самоврядування* : Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
3. *Про службу в органах місцевого самоврядування*: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

Базова:

[1 – 5]

Допоміжна:

1. *Курій С. Л.* Служба в органах місцевого самоврядування як вид публічної служби. Державне будівництво. 2018. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2018_2_17
2. *Красноцьорова С. В.* «Служба» як базове поняття професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування. Актуальні проблеми державного управління. 2008. № 2. С. 238-247. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2008_2_32
3. *Молчанова Ю. Ю.* Служба в органах місцевого самоврядування як індивідуальна форма участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення: сучасний стан, перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2018. Вип. 51(1). С. 61-65. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2018_51\(1\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2018_51(1)_14)
4. *Падалко Г. В.* Служба в органах місцевого самоврядування в Україні: концептуальні проблеми теорії та практики. Часопис Київського університету права. 2012. № 1. С. 117-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2012_1_30
5. *Падалко Г. В.* Служба в органах місцевого самоврядування у зарубіжних країнах: європейські стандарти організації та функціонування. Форум права. 2013. № 1. С. 751-757. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index
6. *Поп'юк Л. В.* Служба в органах місцевого самоврядування: професіоналізація та формування позитивного іміджу. Ефективність державного управління. 2013. Вип. 37. С. 331-336. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2013_37_46
7. *Ткаченко Г. С.* Правові засади служби в органах місцевого самоврядування в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 8. С. 103-105.

Тема 5. Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Питання для самостійного опрацювання:

1. Власні, делеговані, виключні повноваження органів місцевого самоврядування та особливості їх реалізації.
2. Контроль за виконанням делегованих повноважень у сфері місцевого самоврядування.
3. Співвідношення повноважень представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке власні повноваження органів місцевого самоврядування та які особливості їх реалізації?
2. Що таке делеговані повноваження органів місцевого самоврядування та які особливості їх реалізації?
3. Що таке виключні повноваження органів місцевого самоврядування та які особливості їх реалізації?
4. Який порядок контролю за виконанням делегованих повноважень у сфері місцевого самоврядування?
5. Як співвідносяться повноваження представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування?

Дайте визначення понять:

муніципальна служба, державна служба, органи місцевого самоврядування, органи державної влади, повноваження, компетенція, розмежування повноважень, державний контроль.

Рекомендована література:

Законодавчі та нормативні документи:

1. *Конституція України*: Основний Закон України від 28.06.21996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
2. *Про місцеве самоврядування* : Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
3. *Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану*:

Закон України від 12.05.2022 № 2259-IX.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

4. *Про службу* в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

5. *Про затвердження Порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади.* Постанова Кабінету Міністрів України від 09.03.1999 № 339. Дата оновлення: 10.06.2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/339-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

Базова:

[1 – 5]

Допоміжна:

1. *Карабін Т.О.* Правове регулювання контролю місцевих державних адміністрацій за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2011. Серія Право. Вип. 16. С. 194-196.

2. *Каццишин М.А.* Державний контроль за реалізацією органами місцевого самоврядування повноважень в Україні та зарубіжних країнах. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2017. № 4. С. 93–98. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_4_16.pdf

3. *Цабєка А. В.* Делегування повноважень у механізмі децентралізації органів виконавчої влади в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*, 2020 р., № 2 (68). С. 106-111.

Тема 6. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян

Питання для самостійного опрацювання:

1. Взаємовідносини органів та посадових осіб місцевого самоврядування з органами внутрішніх справ

2. Взаємовідносини органів та посадових осіб місцевого самоврядування з прокуратурою.

3. Взаємовідносини органів та посадових осіб місцевого самоврядування з Службою безпеки.

4. Взаємовідносини органів та посадових осіб місцевого самоврядування з судовими органами та органами юстиції.

Питання для самоконтролю:

1. Які обов'язки має Національна поліція України у сфері взаємодії з органами місцевого самоврядування?
2. Який перелік форм участі прокурорів в організаційних заходах органів місцевого самоврядування передбачено законодавством?
3. В яких сферах взаємодіють органи місцевого самоврядування з судовими органами та органами юстиції?

Дайте визначення понять:

органи місцевого самоврядування, Національна поліція України, Служба безпеки України, повноваження, законність, правопорядок, права людини і громадянина

Рекомендована література:

Законодавчі та нормативні документи:

1. *Конституція України*: Основний Закон України від 28.06.21996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
2. *Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану*: Закон України від 12.05.2022 № 2259-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text> (дата звернення: 08.02.2023)
3. *Про звернення громадян*: Закон України від 02.10. 1996 р. № 393/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 08.02.2023)
4. *Про місцеве самоврядування*: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
5. *Про Національну поліцію*: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Дата оновлення 06.02.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 08.02.2023)
6. *Про правовий режим воєнного стану*: Закон України від 12.05. 2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення: 29.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 08.02.2023)
7. *Про службу в органах місцевого самоврядування*: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 02.01.2023)
8. *Про введення воєнного стану в Україні*: Указ Президента України №64/2022 / Президент України. Офіційне інтернет-представництво URL:

<https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 08.02.2023)

9. *Про прокуратуру*: Закон України від 14.10. 2014 р. № 1697-VII. Дата оновлення 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

10. *Про Службу безпеки України*: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. Дата оновлення 04.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

Базова:

[1 – 5]

Допоміжна:

1. *Білоусов М.* Реформа місцевого самоврядування: висновки та прогнози / Асоціація правників України. URL: <https://uba.ua/ukr/news/8439/>

2. *Вітвіцький С. С.* Забезпечення безпеки громад органами та підрозділами Національної поліції в умовах воєнного стану. *Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 липня 2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. С.68-71.

3. *Гончаренко Г.* Повноваження органів місцевого самоврядування як суб'єктів управління сектору безпеки України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020, № 5. С. 127-131

4. *Діяльність* військових адміністрацій – відповіді на запитання громад / Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15305>

5. *Конституційне право* України: мультимедійний навчальний посібник / Колодій А. М. та ін. Національна академія внутрішніх справ. URL: https://arm.nai.au.kiev.ua/books/konst_pu/rozdil/rozdil5.html

6. *Місцеве самоврядування в період воєнного стану* / Національний інститут стратегічних досліджень URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mistseve-samovryaduvannya-v-period-voyennoho-stanu>

7. *Пишина А. Г., Любчик В. Б.* Забезпечення громадського порядку органами місцевого самоврядування в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021 Ч. 2. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2021/3/part_2/6.pdf

8. *Шамрук Н. Б.* Діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо запобігання насильству в сім'ї. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія: Право. 2017, № 1 (1). С. 107-117.

Тема 7. Гарантії та муніципально-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Питання для самостійного опрацювання:

1. Судовий захист прав та інтересів місцевого самоврядування:
1.1. Захист прав місцевого самоврядування в Конституційному Суді України.

1.2. Захист прав місцевого самоврядування в судах загальної юрисдикції.

2. Відповідальність органу самоорганізації населення та його посадових осіб.

Питання для самоконтролю:

1. У чому суть розуміння судового захисту прав місцевого самоврядування як конституційної гарантії?

2. Які принципи судового захисту прав місцевого самоврядування?

3. Яка існує відповідальність за порушення Закону щодо органів самоорганізації населення?

4. Яка існує відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування міст Києва і Севастополя та районів у цих містах?

5. Яка існує відповідальність за порушення положень Закону щодо служби в органах місцевого самоврядування?

Дайте визначення понять:

гарантії місцевого самоврядування, система гарантій, загальні гарантії місцевого самоврядування, спеціальні (правові) гарантії місцевого самоврядування, юридична відповідальність, муніципально-правова відповідальність, судовий захист місцевого самоврядування.

Рекомендована література:

Законодавчі та нормативні документи:

1. *Європейська хартія* місцевого самоврядування м. Страсбург, 15.10.1985 р. № 994_036. Дата оновлення: 16.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 02.01.2023)

2. *Конституція України*: Основний Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 02.01.2023)

3. *Про місцеве самоврядування*: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.01.2023)

4. *Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text> (дата звернення: 02.01.2023)*

Базова:

[1 – 5]

Допоміжна:

1. *Берназюк Я.* Звернення до адміністративного суду з метою захисту інтересів територіальної громади є невід’ємним правом органу місцевого самоврядування. *Судебно-юридическая газета.* 2020. 15 січня / Верховний суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/867284/>

2. *Тімашов В.О., Олещенко Ю.В.* Адміністративно-правові засади захисту прав громадян в об’єднаних територіальних громадах. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020, № 3. С. 275-278. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/68.pdf

3. *Семків В., Карнасевиц Р.* Становлення принципу судового захисту прав місцевого самоврядування в Україні. *Український часопис Конституційного права.* 2017, № 4. С. 22 - 30.

ІІІ. ПЕРЕЛІК БАЗОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Любченко П. М.* Муніципальне право: підручник. Харків: Право, 2019. 512 с.

2. *Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов.* Харків: Право, 2017. 392 с.

3. *Історія та теорія місцевого самоврядування: навч. посібн. / О. М. Руденко, І. В. Козюра, Н. В. Ткаленко, В. Г. Маргасова.* К.: Кондор-Видавництво, 2017. 226 с.

4. *Тетарчук І.В.* Муніципальне право України: навч. посібн. для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с.

5. *Утвенко В. В.* Теорія та історія місцевого самоврядування: навч. посібн. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 234 с